

Izhaja vsak pelek.

Uredništvo in
upravnštvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4—
pololetna . . . „ 2—
četrtletna . . . „ 1—
Posamezna št. „ 0'10

Štev. 48.

V Ljubljani, 30. oktobra 1914.

Leto IX.

Rastoča draginja.

Ena poglavitnih zadev, na katero morajo biti v današnjih dneh pozorni merodajni činitelji, je vprašanje podraževanja živil. Avstrija je v sporazumu z Ogrsko sicer odpravila colnino na uvoz žita, toda to ne more sedaj, ko smo okrog in okrog »zaprti« in je posebno po morju trgovina popolnoma ustavljena, le malo ali pa nič koristiti. Treba je še drugih za razmere potrebnih in izdatnih sredstev.

Predvsem se morajo postaviti raznim živlom in posebno žitu stalne najvišje cene, ki imajo biti primerne nakupu ob novini. Žitni pridelki in sploh letina je bila zadovoljiva in ko bi ne bila nastopila vojska, bi ne bilo nobenega vzroka za podraževanje. Toda temu tudi vojska ne more in ne sme biti vzrok. Da se cene živlom in žitu dvigujejo nad mero, je vzrok špekulacija velikih žitnih magnatov. Ob času novine so ti ljudje z vsemi sredstvi skušali dobiti v svoje kremplje, kolikor mogoče veliko množino žita in so tudi ponujali višje cene, dobro vedoči, da če se jim posreči spraviti večino žita v njih skladišča, so oni gospodarji položaja in bodo po lastni volji dvigali cene in s tem pod pretvezo vojske na račun za državo in cesarja se borečih narodov spravili ogromno milijonov v žepu. Špekulirajo pa tudi na državne blagajne, katere naj bi jim bile poleg ljudskega izkoriščanja še posebne jaski za zlati oves.

Nastane vprašanje, ali je neprimerne zviševanje žitnih cen opravičeno? Po našem skromnem mnenju je to vprašanje iz sledečih razlogov zanikati:

1. Pridelki so se večinoma izvzemši Galicije lepo in redno pospravili. V poštev pride le delni izpad v Galiciji. Toda ker so se boji pričeli šele v avgustu, so tudi prekupci v Galiciji brez dvojbe nagrabili žita in ga spravili. Torej tukaj z izjemo Galicije ni nobenega vzroka za to.

2. Ljudi je sedaj veliko manj doma in se vsled tega tudi manj živeža porabi. Zaradi tega menda tudi ni potreba večje draginje.

3. Vojska potrebuje ogromno množino živil, posebno moke in mesa. Dobro! Resnica je, da mora biti za vojsko pred vsem v tem oziru preskrbljeno. Zato je vsakdo dolžan, tudi malo potrpeti in v tem oziru doprinesati potrebne žrtve. Toda kako stoji stvar? Vojska rabi moke največ za kruh, vse druge reči ne pridejo toliko v poštev. Toda če vzamemo primeru, da dotični državljani, ki dobivajo sedaj cesarski

kruh in cesarsko hrano, doma ne rabijo zase ničesar, se stvar zravna. Poraba more biti morda nekoliko večja, toda za brezprimerno podraževanje žita to ne more biti vzrok in ne merodajno. Približno kolikor porabi vojska več, je doma razbremenjeno. Iz tega sledi, da ni nobenega vroka draginji. Priča za to je Nemčija, kjer se je zadnje dni žito pocenilo okoli 4 marke za 100 kg.

Kje pa naj bo torej vzrok, da se pri nas moka in druga živila od dne do dne draže? Po našem priprostem mnenju se nahaja ta vzrok v prosti špekulaciji velikih kapitalistov. Naše vlade izdajajo najvišje cene za branjeve, velikih špekulantov se nihče resno ne loti. Mali trgovci je odjemalec pri velikem trgovcu in če ima ta visoke cene za žito in moko, potem je za malega nemogoča prodaja po normalnih cenah. Konzument mora plačati drago, ker hoče to veliki kramar.

V tem oziru je potreba odločnih korakov merodajnih činiteljev. Prebivalstvo države, ki z navdušenjem pošilja svoje najboljši sinove v bran države, ima pravico zahtevati, da državne oblasti store vse, kar je potrebno in mogoče v varstvo prebivalstva pred neopravičenim oduševanjem, katerega bi ne mogel prenesti noben produktivni stah, posebno pa ne delavci in njih družine. Tu je prizadet pri nas vsakdo, ki se mora preživljati z delom, naj si bode delavec, kmet, obrtnik ali uradnik. Dela in zaslužka ne bode čimdalje več, temveč zna postati nasprotno. Davki se morajo plačevati, stanovati se mora tudi nekje, brez obleke ljudje — vsaj po zimi — ne morejo biti. Vse to pa stane denar. Kje ga vzeti, posebno če v gnjezdu zija več lačnih mladitcev, ki hočejo in morajo imeti potrebno hrano. Zato je nujno potrebno, da merodajni krogi nemudoma in brezobzirno zabranijo divjo špekulacijo, ki se zrcali v neprimernem podraževanju živil, posebno moke in žita. Vsaka zamuda v tem oziru bi pomenila pregrešek.

Na drugi strani pa moramo tudi občinstvo opozarjati, da ohrani mirno kri in da se ne da plašiti po brezvestnih ali pa trapastih ljudih in si na nesmiselni način sami ne podražijo živil. Živimo skromno, ne trgajmo se pri nakupu za stvari, ki nam niso nujno potrebne, pa tudi za nujne stvari se ne pulimo, ker s tem si le škodujemo. Nekateri kupujejo zaloge živil, ki jih ne bodo porabili, češ, pozneje bo vse dražje, in ne pomislijo, da s tem dajejo priliko za draženje živil. Zato je treba mirne krvi in pa — pameti!

trenutje je obstala, izkušaje prodreti črno tmo.

»Divja noč je, Marta,« je pričel.

»Kdo je?« je mirno vprašala. Nekaj je bilo v njenem glasu, kar se mu je zdelo novo, in ga je osupnilo. Ni bil strah; bilo je le nekakšno iznenadenje; stran je zvenelo kot upanje in, ko si ga je tako tolmačil, si je postal svest, da mu je prijatelj prav svetoval.

»Jaz sem, Marta, — je odgovoril nekam ponosno — Harry Openshaw.«

»Oj — ta vsklik je bil razočaralen, ki si ga ni mogel razložiti; zato je rajši poslušal daljnje besede: »Stopite notri, Mr. Openshaw; vesela sem, da vas vidim, prav res.«

Openshaw je vstopil, sklekel suknjo in jo otepel, potem pa šel za Marto v prijazno sobo, kjer je navadno preživela nedeljske večere. Toplo je bilo zakurjeno, in dobro je dalo Openshawu, ko se je lagodno vsedel na stol, ki mu ga je Marta opnudila.

»Boljše je tukaj, nego zunaj, je rekel s polnim prepričanjem, ko je stegnil svoje noge proti peči.

Marta se je zasmejala. »Res je tako, Mr. Openshaw. Morda želite kaj gorkega po svojem snežnem potovanju.«

»Ne branim se, če vam to ne dela nadleže.«

Merodajne kroge si pa dovoljujemo opozarjati na to-le:

Nemudoma naj se proglase za žito, moko, fižol, lečo, koruzo in druge strokne sadeže stalne najvišje cene s prisilno prodajo za vse tozadevne velike in male trgovine in posebno za velike žitne in močne špekulante.

Ako bi to ne bilo mogoče, naj vlada zapleni vse zaloge žita in moke pri tozadevnih trgovcih in špekulantih ter isto prodaja po stalnih žetveni prodaji primerno nizkih cenah.

Resni čas zahteva resnih dejanj!

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

SLOVENSKE DELAVKE V DUGARESI.

Ko je letos ljubljanska predilnica odslovila vse delavstvo in ustavila delo, je postalo naenkrat veliko teh ljudi popolnoma brez življenjskih sredstev in brez dela. Jugoslovanska Strokovna Zveza je po nje moči skrbela tem ljudem čimprej dobiti zaslužka. Obrnila se je na razne kraje in tudi v Dugaresu za delo. Vodstvo predilnice in tkalnice v Dugaresi se je takoj odzvalo in sporočilo, da rabi večje število izurjenih tkalk. Dekleta, ki so bila brez dela, so se odločile iti na Hrvaško. Sedaj je tam 24 Slovenk, ki stanujejo v lepi tovarniški hiši popolnoma same. Stanovanja sestoje iz sobe in kuhinje. V vsaki sobi je pet, štiri ali pa tri postelje s snažno in primerno posteljno opravo. Delavke si zjutraj in zvečer lahko same kuhajo, kar Slovenke tudi store. Tovarna ima svojo konzumno zalogo in prodajo po kolikor možno znižanih cenah potrebščine delavcem. Za hrano v kantini se plača: zajtrk 10 vin., opoldne 30 vin. in zvečer 10 do 20 vin. Delo je malo bolj naporno kot v Ljubljani, toda je zaslužek večji. Skrbljivo je tudi za izvrševanje verskih dolžnosti. V tovarni in stanovanjih delavcev vlada snaga in red, ter se na to posebno pazi. Tudi za zabavo je preskrbljeno, kar priča velika gledališčna dvorana, last tovarne, ki je sedaj izpremenjena v vojaško bolnišnico, ki jo oskrbuje tovarniško vodstvo na lastne stroške.

Dr. Evgen Lampe

je bil 15. m. m. nameščen v ljubljanski stolnici sv. Nikolaja za stolnega kanonika mesto rajnega kanonika dr. Ign. Žitnika. Slovensko kršč.-soc. delavstvo iskreno pozdravlja novega kanonika, pristrčno, ker je dr. Evgen Lampe zelo

»Nobene, prav nobene, odvrne Marta in brž odhiti v kuhinjo iskat, kar je treba.

Farmer Openshaw se je zamišljeno nasmehoval sam vase in ko je odtegnil nogo, ki je bila nekoliko preveč čutila toplote, si je mislil »vidiš, kako zna Marta možu postreči. Jaz pravim, da sem prav zvišal.«

Štiri minute kasneje je prišla Marta s toplim kozarcem žganja in vrelo vodo, ki je na nji plavala kos limone. Ljubko je ta duh zaščegetal farmerja v nosu in ko je vse postavila na okroglo mahagonijevo mizico poleg njega, jo je jel hvaliti: Marta, če izpustimo gostilno Pri zelenem možu je ni hiše v fari, kjer bi imeli limono.

Marta je nekoliko zarudela ob ti hvali. »Moj rajni oče je imel rad limono pri tem in meni se zdi popolnoma naravno, da tako delam.«

»Prav pametna je ta reč, na vsak način, je dejal pristrčno in je začel mešati pijačo. Molčala sta in ko je mešal in premišljal, kako bi začel, je ženska gledala zamišljeno v ogenj in premišljala, kaj ga je privedlo čez močvirje v tako divji noči, na pol v sumu toda preskromna, da bi si bila dopustila vzrok, ki ga ji je narekovala njena ženska natura.

veliko deloval na polju slovenske kršč.-soc. delavske organizacije. I naš list svojemu odličnemu sodruidniku in prijatelju čestita. Novi kanonik je znan po celi Sloveniji kot razborit in nad vse delaven organizator krščanske slovenske demokracije. Rojen je bil 13. novembra 1874 v Metliki, za duhovnika je bil posvečen 22. julija 1897. Prvič nas je nekaj starih hiš slovenske kršč.-soc. delavske organizacije zadelo z njim skupaj v dr. Krekovem stanovanju, kjer se nas je zbralo več skupaj po nekem shodu pri Virantu, kjer nam socialisti in njih združeni svobodomiselnih bratci niso pustili na predsedstveno mesto po naši večini izvoljenega predsednika. Policija nas je s silo iztirala z vrta in socialni demokratje lepo med seboj so lahko poslušali, kar jim je pripovedoval Pernerstorfer z Dunaja. Razpravljali smo o shodu in mladi bogoslovec Lampe se je v veliko veselje dr. Kreka živahno udeleževal razprave z možmi in ženami pa dekletami iz plemenitega rodu žuljave delavske pesti. Po posvetovanju mi je še dr. Krek rekel, ko smo šli k nekemu večjemu razgovoru: »Iz tega fanta bo še nekaj!«

Po dovršenih študijah je bil poslan mladi duhovnik na deželo duše past. Nenavadno nadarjeni mladi duhovnik je tudi kljub obilnim poslom študiral naprej kot duhovnik na deželi in kot poznejši prefekt v ljubljanskem semenišču. Ko je bil v ljubljanskem semenišču leta 1899., je zelo mnogokrat nastopal na političnih shodih Slov. katol. delavskega društva, predaval in silil na predavanja v Slov. kršč.-soc. zvezi, pisal članke v razne naše časopise in študiral doktorat. Presenečenih nas je bilo veliko, ki smo poznali takrat njegovo delo, kako da je vse to zmožek, ker za to, da je v rigoroznih (težke izkušnje za doktorja) je le malokdo vedel. Enkrat ob nekem obisku zaradi nekega shoda ali predavanja ali članka, ne vem, kaj je bilo, ko je bil še v semenišču prefekt in še ni bil doktor je zasviral na glasovir in smehljalje rekel: »To je zdaj moja oštarija.« Ob nedeljah ga že takrat nisi dobil v Ljubljani, bil je na shodih, kakor sploh sedanjega kanonika dr. Lampeta ob nedeljah in praznikih ne dobiš doma: predavanja in shodi na deželi tvorijo še zdaj njegov praznični in nedeljski počitek.

Dr. Evgen Lampetu je umrl njegov stric nepozabni pisatelj, učenjak in ustanovitelj našega leposlovnega lista Dom in Sveta. Zazijala je z njegovo smrtjo velika vrzel. Rajni dr. Frančišek Lampe je vodil po smrti svojega prijatelja imenovanega ljubljanskega

Roman starega dekleta.

Angleški Ban Bolt.

Obrnil se je in šel proti domu. Tom je gledal za njim: »Zdaj ne vem, kaj bo storil. Verjetno je, da bo mislil o tem sodnjega dne. Čudno je, kako se človek izpremeni, ko starost zleze nadenj; ko je bil mlajši, bi ga ne bilo treba za tako reč prav nič siliti.«

Openshaw je na to mislil cel večer. Popivši čaj, se je umil, skrbno si počesal dolge lase na stran glave, da bi tako zakril plešo na temenu, šel je na vrt in izbral lepo rožo, ter jo vtaknil na suknjo, nato se je vrnil v sobo in se ogledal v zrcalu. »Mislim, da sem dober. Marta bo vesela, ko me zagleda.«

Pa je šel proti Roscoeinu domovanju. Noč je bila mrzla in zvezde so zelo jasno svetile; na severu so se pa kopicili oblaki in so kazali, da kmalu kajrjejo zvezde. Openshaw je to opazil in pokimal. »Sneg bomo imeli pred jutrom,« je dejal, ko je zaprl leso za seboj. Prav je napovedal. Komaj je šel četrtil milje po svoji poti, so ga že zadeli prvi kosci v lice in preden je prišel do doma Marte Roscoe, se je sneg že vsipal; v takem vremenu je stal in čakal na duri ves bel od snega.

Marta je sama prišla odpirat in za

V njeni zamišljenosti je videl farmer izhod in ga je porabil: »En peni za vaše misli, Marta.«

»Prav, je odkrito odvrnila, ravno sem mislila, kaj vas je prignalo v Barnero v taki noči.«

Openshaw ni bil mož, ki bi bil brž skočil v srce kaki reči, toda zdaj, ko se je tako lepo pričelo, je naredil izjemo.

»Prišel sem vas obiskat, Marta,« je dejal brez ovinkov.

Lahka rdečica je zalila Martino lice in z asmehom je ljubko odgovorila: Mislila sem, da ste prišli k teti Ani; ona je pa šla za par dni v Darwin.

Za par sekund je bil Openshaw vznemirjen. Njena teta Ana, ženska najmanj dvajset let starejša od nje. Prestrašil se je te misli, toda spoznal je, da je bila to šala in se je na glas zasmel. »No, Marta, saj sami dobro veste. Kaj naj bi pa imel z vašo staro teto? Vi ste deklica, ki sem se prišel razgovoriti z vami.«

»O čem, je vprašala. Če mislite na konja, ki ste mi ga danes popoldne ponudili, ni potreba. Jaz — —

»Ne gre za konja, pravi mirno. Za vas gre; z vami se hočem pomeniti. Marta, dekle, jaz bi rad, da me vzamete.«

škofa deško sirotišnico Marijanišče, ki jo je dr. Gogala ustanovil; urejeval je leposlovni list Dom in Svet. Čez noč se navadno tudi pri velikih narodih ne zamaše take vrzeli. Začasno je vodil Marijanišče nekaj časa na to dr. Evgen Lampe; a vodilni krogi naše stranke ki so njegove vrline poznali, so mu poverili velikansko nalogo. Kanonik, sedanjí prelát Andrej Kalan, se je hotel odtegniti burni politiki, že prej je zbiral okolu sebe dijaštvo, vodil po smrti rajnega kanonika Luke Jerana dijaško kuhinjo; srce ga je vleklo k mladini. Dolgoletni glavni urednik »Slovenca« Andrej Kalan je list visoko dvignil, dolgo vrsto let je vihtel kopje uma svetlega meča v bojih za krščansko resnico, zaželel si je miru in prevzel je vodstvo Marijanišča, glavno uredništvo »Slovenca« in »Dom in Sveta« se je pa poverilo mlademu dr. Evgenu Lampetu. Ko so nekje rekli dr. Kreku, preveč to za mladega gospoda doktorja, jim je odgovoril: »Zanj še premalo, še dve uredništvi bi lahko vodil.«

Znano je, da so naši nasprotniki dr. Evgena Lampeta neizprosno preganjali, a v boju dr. Lampe ni nikdar opešal. Dopoldne in popoldne takole do štirih je bilo posvečeno delo »Slovenca«, od 4. do 7. zvečer »Dom in Svetu«; zvečer si ga videl v Slovenski krščansko socialni zvezi; kjer je vodil dve zimí zvečer govorniško-socialni tečaj z diskusijami. Shode in predavanja je večkrat prirejal med tednom v Ljubljani, sej n. pr. v Zadružni Zvezi, v Gospodarski Zvezi, v Vzemnem Podpornem društvu in v Slovenski kršč. soc. zvezi ni nikdar zamudjal. Bil je urednik dnevnika in leposlovnega mesečnika, a znal si je utrgati čas, da je kot tajnik vodil vsa pripravljala dela za drugi in za tretji katoliški shod. Dva lista je vodil in sam največ pisal vanja, jima dal popolen pečat svojega uma in značajne, neustrašene močatosti bodisi kot katoliški bogoslovec, bodisi kot sociolog, bodisi kot organizator in kot splošno priznani leposlovni veščak, a dobil je še časa, da je vodil vsa tista posla, ki jih zdaj izvajata tajništvi S. L. S. in tajništvo S. L. S. v Ljubljani. Članku, ki je vzbudil vihar v vseh svobodomi-selnih in javno, odkrito priznanje v naših krogih, ko se mu je odvalil izpod peresa, je sledilo pisanje naslovov na modre kuverte obsegajoče vabila za kak političen zaupen sestanek, leposlovni kritiki vzbujajoči priznanje in zanimanje v celi naši javnosti celo pristem, ki je bil kritikovan, je zopet sledilo »zabavno« pisanje naslovov na modre kuverte, v katerih so se razpošiljala vabila za kak političen shod. Vprašal ni za honorar, pač so ga pa stala lepe vsote njegova agitacijska in njegova študijska potovanja po celi Evropi do onstran Kanala v megleni London. Povsod je proučeval organizacijske družabne sestave in ustanove in izpopolnjeval svoje znanje v slovstveno umetniških stvarih. Z vsó silo je pristiskal in ni počival prej, dokler se ni pričelo naše delavstvo strokovno organizirati, kar je bilo marsikje združeno s težavami, ker pri nas delavstva, ki bi imelo popolnoma proletarski značaj ni posebno veliko. A še mu ni bilo dovolj. Politik, časnikar, agitator in organizator je poleg svojih obilnih poslov prevzel še vodstvo Gospodarske Zveze v tistih časih, ko je Zveza pričela dobavljati mornarici v Pulju vole. »Mešetar sem postal«, je nekoč smehljajoč opomnil, ko je končal sobotni »Slovenec« uvodnik in cel kup notic, vstal s stola in pristavil: »Fantje, v ponedeljek se vidimo, zdaj grem pa na Ogrsko vole kupovat.«

Naša stranka je po dolgoletnih bojih priborila večino v kranjski deželni upravi. Poverila je dr. Evgenu Lampetu mesto deželnega odbornika. Dolgo vrsto let deluje zdaj kot deželni odbornik in namestnik deželnega glavarja v deželni upravi. Vse velike reforme ljudstvu v korist so večinoma kar je itak javna tajnost, delo njegove vztrajnosti, njegove neumorne pridnosti in delavnosti. Zaganjajo se vanj besni nasprotni viharji, a ne dosežejo ga. Kriče, napadajo ga nasprotniki, sami med seboj ga pa občudujejo in ga zavidajo naši stranki. Da je ravno dr. Lampe duša deželnega odbora, ve tudi vsak.

Krščansko slovensko socialno delavstvo čestita kanoniku dr. Evgenu Lampetu!

Vojni dogodki

od 20. do 27. oktobra 1914.

Na južnem bojišču so naše čete kr- vavo odbile hud srbski napad južno od grebena Gučevo. — Ker je Drina pre- stopila bregove in se razlila po ozem- lju pri Kurjačičih, kjer so se bili utr-

dili naši vojaki, so naše čete zapustile poplavljeni prostor. Na Romanji plani- ni vzhodno od Sarajeva, kjer naše čete zasledujejo med časom vpadle srbske oddelke, so naši razbili tri srbske bata- ljone in ujeli mnogo srbskih častnikov in vojakov. — Na Savi smo imeli nesre- čó; naš monitor (rečna bojna ladja) »Temes« je potem, ko je opravil neko jako važno delo proti sovražniku, zadel na srbsko mino in se potopil. Na krovu je imel 77 mož posadke; od teh jih po- grešajo 33, ostali so se rešili. »Temes« je bil dolg 56 m in 9½ m širok; obsegal je 440 ton, stroji pa so bili močni za 1400 konjskih sil.

Na Jadranskem morju. Te dni je bilo uradno naznanjeno, da so 13. ok- tobra rano zjutraj naši torpedni čolni pripluli v barsko (črnogorsko) luko in razstrelili ondi skladišče in natovorje- ne železniške vozove. To je bilo pač pogumno podvzetje, ker križari po Ja- dranskem morju močno francosko bro- dovjle. 17. oktobra so se hoteli Francozi nekoliko maščevati ter so prišli s svo- jo veliko križarko »Waldeck-Rousseau« pred Punto d' Ostro (v južni Dalmaciji) in obstreljevali tamošnji svetilnik; po- škodvali so pa le ograjo krog njega. Francoske ladje se sploh večkrat spre- hajajo ob južnodalmatinski obali, a če zagledajo naše podmorske čolne, se hi- tro zgube.

Na avstrijsko-ruskem bojišču ima- mo zaznamovati to-le: Z Ogrskega smo pregnali zadnje ostanke čez Karpate vpadlihi ruskih čet ter vrhu tega zase- dili celo Bukovino z glavnim mestom Černovlcam, le nekoliko severne Bu- kovine imajo še Rusi v rokah. Kőrös- mező s prelazom Jablanico je naš. Od- tod gre naša bojna črta čez Rafailowo proti severozapadu do Bolechawa in Stryja, ki sta že tudi zopet v naših ro- kah. Na črti Stari Sambor-Medyka (vzhodno od Przemysla), kjer imamo tako mi kakor Rusi močno utrjene po- stojanke, se boji vlečejo. osebno živahni so zadnje dni boji ob reki San (severno od Przemysla); Rusi so na več mestih reko prekorčili, a na oni strani so bili hudo tepeni. Pri Jaroslavu so naši ujeli 200 ruskih vojakov in enega polkovni- ka, pri Zarzeczu pa nad 1000 Rusov.

Na Ruskem-Poljskem se bijejo av- strijsko-nemške čete z Rusi krog Ivan- goroda; v dosedanjih bojih na tem pro- storu so naše zavezniške čete ujele že 8000 Rusov in zaplenile 19 strojnih pušk. Od Ivangoroda gre avstrijsko- nemška bojna črta ob Visli do Varšave in odtod dalje do Plocka, severozapad- no od Varšave. Kakor se uradno poro- ča, se vrše veliki boji jugozahodno od Visle med Ivangorodom in Varšavo.

Na nemško-ruskem bojišču (ob Vzhodni Prusiji) potiskajo Nemci Ruse proti Suwalkiju in Avgustovu.

Na nemško - francosko - belgijskem bojišču se vleče sedaj bojna črta na se- verozapadu od morske obali čez Nieu- prot — Dixmuiden — Yper — Armen- tières — La Basée — Arras — Somme — Oise. Posebno ljuti so boji ob kanalu Yser — Ypres, katerih se udeležujejo tudi angleške bojne ladje; a ta angle- ška pomoč je skoro brez pomena, pač pa so nemški topovi s kopnega angle- ške ladje občutno poškodovali. Nem- cem se je po hudih bojih posrečilo med Nieuportom in Dixmuidenom prekora- čiti yperski kanal. Tudi na ostali seve- rozapadni bojni črti se neprestano vrše ljuti boji, ne da bi padla odločitev na to ali ono stran. Manj važni boji se vrše v središču, t. j. severno od Reimsa, od- kod gre bojna črta severno čez Ar- gonski gozd, kjer so boji posebno trdo- vratni. Na vzhodni strani trdnjavske črte Verdun—Toul—Epinal—Belfort so se zadnje dni vršili boji severozahodno od Toula pri Flereyu, kjer so Nemci pri- zadeli Francozom velike izgube.

Vojna na morjih. Dne 18. t. des. so Nemci v severnomorskem zalivu uni- čili en angleški podmorski čoln. — Ru- ki so z minami zaprli finski zaliv in Rigo.

Belgijska vlada se je nastanila v Nice Havrais pri Le Havre (na Franco- skem), kjer živa vse pravice, kakor bi bila na svojih tleh. Z belgijsko vlado so se preselili v Nice Havrais tudi posla- niki tujih držav in s tem pokazali, da Belgijo še vedno priznavajo kot državo, dasi je le še majhen krajček dežele v belgijskih rokah, vse ostalo ozemlje pa imajo v oblasti Nemci. Le ena izmed severnih nevtralnih držav je svojega poslanika odpoklicala. Belgijski kralj in kraljica se z ministrskimi predsedni- kom nahajata pri belgijski armadi.

Zmagoviti avstrijski topovi.

Težki topovi avstrijskih motornih baterij mečejo bombe, katerih vsaka tehta 385 kg; prevažajo se na motornih vozovih, ki imajo pa 100 konjskih sil. Top se montira v 40 do 50 minutah in

jako lahko spreminja svoje mesto. Na dan se lahko prepelje po 20 do 30 km daleč.

Vsak dan beremo in slišimo pripo- vedovati ranjence o topovih in njiho- vem smrtonosnem delovanju. Ni od- več, če opišemo to vrsto orožja. Topovi, ki služijo vojskovanju na sohem so dvojne vrste: kanoni in možnarji (ali havbice), Kanoni imajo dolge cevi in mečejo svoja zrna nizko pri tleh, narav- nost proti sovražnim ciljem. Ako se cilj, na primer sovražna četa ali nizek okop, za katerim je skrita, vidi, stre- ljajo nanjo kanoni. Če pa je sovražnik skrit za visokim okopom ali za hribom, tako da ga ni videti, ga vzamejo na piko možnarji. Ti imajo kratke cevi in streljajo visoko v zrak obrnjeni, tako da strel najprej leti visoko v zrak, po- tem pa, ko doseže višek, pada zopet pošev proti svojemu cilju, ki ga zadene od zgoraj navzdol. Naša artiljerija (top- ništvo) je razdeljena v kanonske in možnarske polke. (Feld-Kanonen Regi- menter in Haubitzen Regimenten.) 42 cm topovi, ki rušijo francoske in bel- gijske trdnjave kakor piškave orehe, so velikanski možnarji, katerih cev ima v premeru 42 cm. — Nabijajo ali bašejo topove s podolgastimi, več kilo- gramov težkimi naboji. Nekdaj so bili ti naboji okrogli (odtod ime kroglja) in iz celega kosa. Rabili so jih samo za rušenje trdnjav. Danes streljajo tudi na sovražne roje na prostem. Da dose- žejo uspehe, ne smejo biti naboji iz ce- lega in okrogli, temveč so podolgasti (zato, da se vsled zarez v topovi cevi začno vrteti okoli svoje osi in ostanejo v pravi smeri ter imajo pri udarcu več- jo silo) in votli ter napolnjeni z razstre- livom, ki naboji raztrga ob svojem času in tako povzroči večjo škodo sovražni- ku. Ti naboji so tudi dvojne vrste: gra- nate in šrapneli. Granate so sicer iz ce- lega kosa kletka, a so votle in napolnjene z razstrelivom. Ko zadenejo na oviro (zemljo ali zid), se najprej nekoliko va- njo zarijejo, potem pa na drobne kose razlete, ki vse, kar je blizu, razbijejo. Zato se z granatami obstreljujejo moč- ne utrdbe in okopi. Šrapnel se po zu- nanje loči od granate po tem, da ima na sprednjem koncu »špico« iz mesin- ga. Napolnjeni so šrapneli z nad 300 krogli, ki so vliete v maso od žvepla in drugih razstreljivih snovi. S poseb- nim ključem (francozom) se prednji ko- nec tako zasučé, da se ob določenem času masa od znotraj vžge, špico odbi- je in nad sovražnika se vsoje, kakor iz strelne puške toča krogelj od zgoraj dol. Te krogle niso tako snažne in drob- ne kakor iz puške, zato so rane od šrapnelov večje in se rade gnojé. Vsled tega se vojaki najbolj boje šrapnelov. — V bližino, kvečjemu do 800 m, na primer na naskakujoče pešce ali jez- dece, se strelja tudi s kartečami, to je z naboji, ki se že v topovi cevi zdrobe in sipljejo krogel kakor lovska puška šrekeljne, torej sovražnika res kar po- krtajajo z zemlje.

Z lastnimi močmi.

Čez 900 duhovnikov je sedaj nastav- ljenih v dušno pomoč našim armadam: nekaj jih je na bojnem polju — v og- njenih vrstah, nekaj po bolnišnicah, la- zaretih, obvezovališčih itd. Vojaški škof Bjelik je sedaj prosil škofo, naj bi do- ločili nekaj duhovnikov, ki bi oskrbo- vali dušno pastirstvo ob železnicaah na postajah in v vlakih med vojaki, ki se vozijo in so nevarno ranjeni. Za take vožnje dobe duhovniki legitimacijo, s katero se brezplačno vozijo in naknad- no nagrado. Nekaj gospodov se je tudi pri nas oglasilo za to službo.

Vojni kurati na severnem bojišču tudi niso odšli brez izgub iz zadnjih bo- jev. Kakor poroča vojni kurat Rant iz Galicije, jih je padlo šest, več jih je moralo radi bolezní ostaviti bojno po- lje, osem jih je pa tudi v ujetništvu. Čudno ni, če jih je toliko padlo, pravi g. Rant v svojem pismu, saj so nas Rusi še na vsakem obvezovališču, kjer smo doslej bili, obstreljevali. Kolikor znano, sta med ujetniki na Ruskem bivši dr- žavni poslanec predarlski, kurat dr. Dreksel in kurat Gustav Suman iz Linca.

Financiéno oboroženje v vojni. Tajni finančni nadstvetnik Hugo Har- tung, član upraviteljstva nemške dr- žavne banke v Berlinu je imel preda- vanje o finančnem oboroženju voj- skujočih se držav in je to predavanje izšlo tudi v posebni brošuri. O finanč- nem položaju v Avstro-Ogrski pravi: »Z nami zvezani Avstro-Ogrski državi so se, predno je prišlo do sedanje vojne, vsled postopanja Rusije z malimi pre- sledki trikrat vsilila bremena mobiliza- cije. Čeprav je država pod tem hudo tr- pela, je ta položaj vendar povzročil hla- den mir v prebivalstvu napram grozam vojne. Utegnilo se je različne možnosti

mirno presoditi. Iz tega je izšla za mo- narhijo neprecenljiva ugodnost, da so burni, lahko k splošni paniki vodeči po- javi na denarnem in kreditnem trgu, ki se pojavijo ob pričetku vsake vojne, tu- kaj le v oslavljeni meri nastopili. K temu je prišlo, da ima monarhija v av- stro-ogrski banki osrednji notni zavod, ki je svoje naloge rešil na popolnoma odličnem način. Banka je uresničila s tem le sloves, ki ga ima že veliko let v Evropi. Njeno vodstvo je že od nekdanj vzorno, njene naprave so služile delo- ma tudi za našo nemško državno ban- ko kot vzorec. Okolnost, ki je sicer vrednotnim teoretikarjem pripravila že mnoge pomisleki, je avstro-ogrski ban- ki pri vojnem oboroževanju prišla v po- sebno korist: v monarhiji se, kljub več- letnemu ugodnemu položaju banke, bankovci po zakonu še vedno ne zame- njajo z zlatom. Vsled tega je bilo ob- činstvo že dolgo navajeno plačevati s papirnim denarjem in drugod se po- navljajoči pogrom na bančne blagajne v svrhu dosege zlata je v Avstro-Ogrski odpadel. Povpraševanje po manjših plačilnih sredstvih namesto tudi v mo- narhiji povsod pridržanega srebra je banka ugodila z izdajo bankovcev po 2 K. Zaklad zlata Avstroogrské banke je znašal 23. julija t. l. 1238 milijonov kron, katerim je prišteti še 60 milijonov kron menic na zlato in inozemstvo. Da je potreba po kreditu v monarhiji za- četkom vojne močno nastopila, je bilo pričakovati. Za tudi tej potrebi je ban- ka zadostila zlasti z dovoljenimi lom- bardnimi predjumi. Res je morala ban- ka diskont zvišati od 5 na 6 in potem na 8 odstotkov. Toda kako drugače se je banka držala, kakor toliko hvalisana angleška centralna banka! Pri tej brez- mejno odbijanje z dovoljenimi in nedo- voljenimi sredstvi v monarhiji pa mir- no postopanje z odprtim obrazom. Ban- čno delovanje čez mero utesnujoči pre- pis, da morajo biti bankovci 40% z go- tovino kriti, se je razveljavil. V Nem- čije je predpisan 33½%, na Francoskem pa sploh ne obstoji predpis za kritje. Ze danes se mora reči, da je finančie- no oboroženje Avstro-Ogrske prestalo skušnjo, pri čemer služi deželi tudi iz- borna poštna hranilnica.

Produkcija zlata in srebra v Av- striji. Leta 1912. se je dobilo v celi Av- striji 301.902 metrskih centov zlatih rud, torej za 5450 met. centov več kakor prejšnje leto. Vsa pridobitev odpade iz- ključno na zasebne rudnike na Češkem. Skupna vrednost rud je znašala 603.840 kron, za 19.900 več kakor v l. 1911. Pov- prečna vrednost 2 K za metrski stot je ostala nespremenjena proti prejšnjemu letu. Plavžarsko izdelovanje zlata, ki je ostalo tudi na Češko omejeno, je zna- šalo 20251 kg v vrednosti 662.775 K, za 182 kg v vrednosti 1462 K manj kakor v prejšnjem letu. Poprečna cena za 1 kg je znašala 3256 K 66 h. V tej poprej omenjeni množini pa ni obseženo fino zlato, ki se je izdelalo iz avstrijskih rud v kraljevem plavžu v Freibergu na Saksonskem v množini 630589 kg. Od skupne produkcije odpade 19058 kg, to je 9374% na zasebne obrate in 1273 kg, to je 626% na državne plavže. Srebrne rude se je pridelalo 217.935 metrskih stotov v vrednosti 4.076.000 K za popreč- no ceno 18 K 71 vin. za metrski stot in sicer tudi izključno le na Češkem. Proti prejšnjemu letu se je skupna pridobi- tev zmanjšala za 23.493 metrskih stotov in vrednost za 21.040 K. Celotna pro- dukcija odpade izvzemši 30 metrskih stotov na državne rudarske obrate. Iz- delalo se je pa 49.355 kg srebra v vred- nosti 4.905.000 K, torej za 88941 kg manj, v vrednosti pa za 549.688 K več. Poprečna cena srebra je bila za 1 99 K 39 vin. proti 86 K 69 vin. v letu 1911. Od skupne produkcije odpade 98% na dr- žavne in 146% na zasebne plavže.

Med brati in sestrami.

Nadškof goriški, prevzvišeni g. dr. Fr. Sedej je praznoval dne 10. ok- tobra 60 letnico svojega rojstva. Za to priliko so se zbrali v Gorici vsi škofje, ki pripadajo nadškofiji (knezoškof dr. A. B. Jeglič, škof dr. A. Karlin, škof dr. A. Mahnič in dr. Pederzoli), da so izrekli metropolitu svoje častitke. Ena- ko se mu je poklonila tudi duhovščina.

Podpore družinam padlih vojakov v Nemčiji. V nemški državi dobivajo družine v boju padlih vojakov nižje vrste sledeč podpore: Vdova naredni- ka, podnarednika, sergenta s plačo podnarednika, dobi letno 600 mark; vdova sergenta, podčastnika, četovod- jevega namestnika 500 mark; prostaki ali druge vojaške osebe nižje vrste 400 mark. Poleg teh podpor dobe starši in dedje, ki jih je padli po večini pod- piral v slučaju, da so potrebni, letni prispevek 250 mark.

Sveta popotnica v vojski. V nem- ški vojski je mlad častnik obležal smr-

no ranjen. Prosil je za katoliškega duhovnika, a ni bilo nobenega blizu. Ne-ki zrakoplovec mu je radevolje postregel na ta način, da se je dvignil v aeroplanu po duhovnika, ki je umirajočemu častniku po zraku prinesel Najsve-tejše in ga previdel za zadnjo uro. Zra-koplovec je duhovnika popeljal tudi nazaj v aeroplanu.

Naj se uče naši svobodomiselnici. Duhovnik Brunkmann, ki je prišel v francosko ujetništvo, a se je pozneje rešil, je pripovedoval cesarju Viljemu o dogodkih svojega ujetništva in o kru-tem ravnanju Francozov. Cesar je ogorčen rekel: »Kaj takega je možno le v državi, v kateri preganjajo sv. Cer-kev in so oropali ljudstvu vero.«

Saški princ Maks, ki deluje kot profesor na bogoslovnem učilišču v Kolinu, se je ponudil takoj, ko je voj-ska izbruhnila, da hoče iti v boj kot vojni duhovnik. Peljal se je na bojišče v 3. razredu z drugimi vojaki vred. — Pred vstopov v semenišče je bil princ Maks častnik pri konjenici.

Pravnik.

Pokojnina vdov in sirot za padlimi vojaki. Če umrje mož naravnost na bojišču ali pa tekom enega leta za ranami, ki jih je dobil v vojski, dobi žena padlega moža sledečo letno po-kojnino: žena kadeta 450 K, narednika 270 K, korporala 180 K, frajtarja 144 K, infanterista 108 K. Če pa umrje mož vsled bolezni ali epidemije, ki jo je na-lezel na bojišču, dobi žena kadeta let-nih 300 K, narednika 240 K oziroma 180 K, četovodje 144 K, korporala 120 kron, frajtarja 96 K, infanterista 72 K. Otroci dobe: dečki do 16, deklice do 14 leta, vsak vsako leto po 48 K pri-spevka za vzgojo. Vendar je ta pokojni-na tako omejena, da ne sme pokojnina vdove in otrok presegati vsoto 540 K.

Poizvedovalni urad na Dunaju na-znanja, da posreduje od sedaj naprej pošto ne samo med ujetniki, ampak tudi med civilnimi osebami, ki so pri-držane v Rusiji, Srbiji in Črni gori. Pošilja tudi denar. Naslov: Hilfs- und Auskunftsstelle für Kriegsgefangene, Dunaj, I., Jasomirgott-Straße št. 6.

Kam se je svojcem vojnih ujetni-kov obrniti. Nekateri pošiljajo pisma in denar na avstrijsko zunanje mini-strstvo in pa na amerikansko posla-ništvo. Češ, ta dva bosta vedela, kje se nahaja vojni ujetnik in mu bosta pismo in denar odrajtala. Ta dva pa ne opravljata sama teh poslov, ampak jih odkažeta posebni pisarni, ki je za taka dela ustanovljena. Če hočete to-rej, da se bodo take stvari takoj odpo-slale in uredile, nikar ne pišite mini-strstvu ali pa amerikanskemu poslaništvu, ampak se kar obrnite na sledeči naslov: »Gemeinsames Zentralnach-weise für Kriegsgefangene und Inter-nierte, Wien, I., Jasomirgott-Straße Nr. 6.«

Zapuščinske obravnave v vojski padlih rezervistov proste pristojbin, oziroma se znižajo. Finančnim obla-stim je naročeno, da naj stavijo predlo-ga o tem, da bodo zapuščinske razpra-ve pristojbin prosto obravnavane. Po-novno se je namreč ob smrti v vojski padlih rezervistov pripetilo, da so mo-rali svojci v slabih razmerah ob smrti svojega reditelja plačati primeroma vi-soke pristojbine. Trdote nameravajo tako odpraviti, da te pristojbine ali oproste ali jih pa vsaj izdatno znižajo.

Vun z našimi pravicami!

Zoper obrekovalce duhovnikov je zastavil obrambne besede v cerkvi sv. Štefana na Dunaju kardinal Piffl, du-najski nadškof, dne 4. oktobra, ko je imel v navzočnosti 10.000 poslušalcev iz najvišjih krogov cerkveni govor. Obso-jal je visoki govornik neutemeljeno go-njo, ki se je širila ob početku vojne zo-per katoliško duhovščino sploh in še posebej zoper slovansko. »Ker je bilo nekaj duhovnikov v preiskavi, češ, da so zapleteni v panslavično gibanje, menijo nasprotniki, da smejo celokupni duhovščini vreči v obraz očitek, da ni-majo dovolj domovinske ljubezni.« Ka-kor razumnemu človeku ne more priti na misel, da bi naš celokupni častniški stan kar vseprek obsodil, ker se je, žal, med njimi nahajal en Redl (izda-jalec), prav tako se ne sme sumničiti patriotsko mišljenje duhovščine, ako bi se morda pokazalo, da je ta ali oni duhovnik kršil svojo dolžnost proti domovini.« — Ljubljanski knezoškof se je kardinalu brzojavno zahvalil za uspešno javno obrambo Bogu in cesar-ju vdane slovanske duhovščine v Av-striji. Enako je storilo tudi obrambno društvo v Ljubljani.

Krvoses kapitalizem.

Začasna odprava colnine na uvoz žita. V sporazumu z ogrsko vlado je naša vlada na podlagi cesarske nare-dbe z dne 24. septembra t. l. odpravila colnino na uvoz žita in sicer za pse-nico in zdrob, rž, ječmen, oves, koru-zo, fižol, grah, lečo, moko in mlinske izdelke žita strošjih sadežev. Colnina se je odpravila z ozirom na dejstvo, da se živila v sedanjih razmerah čimdalje bolj podražujejo. Naj bi odprava colni-ne res koristila kupujočemu prebival-stvu! Colnina na pšenico znaša v naši državi za 100 kg: Pšenica 6 K 30 vin., rž 5 K 80 vin., ječmen 2 K 80 vin., oves 4 K 80 vin., turšica (koruza) 2 K 80 vin. in proso 1 K 20 vin.

Koliko stane preživetje velikega mesta. Zanimivo statistiko, ki zasluži ravno sedaj, ko povzroča preživljanje mnogoterega evropskega velikega me-sta precejšnje preglavice, posebno po-zornost, razglasa preiskovalna komisi-ja za preskrbljenje živil v državi New York. Ta komisija je natančno dognala,

da znašajo skupni izdatki mesta New York v letu 1912 za preživetje svojih meščanov 2.538.880.000 mark. Pri 5 milijonih prebivalcev znašajo te-daj stroški za preživetje na dan in za glavo krog 1.55 marke. Mesa se je kupilo 400 milijonov kilogramov za 704 milijone mark, mleka 800 milijo-nov četrtink za 265 milijonov mark. Jajc se je porabilo v Novem Yorku 150.500.000 tucatov, zakar se je izdalo 180 milijonov mark. Ravno taka vsota se je izdala za 900 milijonov kruhov. 180 milijonov kilogramov sladkorja je veljalo 112 milijonov mark. Nadalje se je porabilo 340 milijonov kilogramov krompirja, kar je veljalo 60 milijonov mark. Za 68 milijonov kilogramov rib se je plačalo 60 milijonov mark.

Okno v svet.

Francozi dobe zimsko perilo iz pa-pirja. Japonska je poslala francoski vojni upravi poseben dar — velik par-nik posebnega papirja, ki ga porablja-jo na Japonskem za izgotavljanje zim-skega perila. Ta papir je baje boljši kot najfinejše volneno perilo. Pri tem je tenak in lahak. Francoski vojaki bodo torej nosili pozimi srajce in spodnje hlače — iz papirja.

Starost znamenitih vojskovodij. Sedanji nemški vojskovodje so že pre-cej v letih. General Kluck, ki operira proti Angležem, je 68 let star; sakson-ski general Hausen in pruski general Hindenburg, ki je porazil Ruse v vzhodni Pruski, sta po 67 let stara; general Emmich, ki je zavojeval Liege, je 65 let star in bivši vojni minister general Heringen 64 let. V Pruski armadi so skoro vedno zapovedovali le starejši generali. Feldmaršal Derflinger je bil 69 let star, ko je zmagal Fehrbellinu, knez Leopold Anhalt Dessau je bil 70 let star, ko je zmagal pri Kesseldorfu in Feldmaršal Schwerin je bil 73 let star, ko je zmagal pri Pragi in z zasta-vo v roki padel. Princ Evgen je bil že 72 let star, ko se je z odločilimi stra-tegičnimi potezami ubranil sovražnika in maršal Blücher je bil celo 81 let star, ko je premagal Napoleona. Oče Radecky je bil že 71 let star, ko je pre-vezel poveljstvo velike armade in Molt-ke je bil 66 let star, ko je leta 1870. pe-ljal nemške armade proti Franciji.

Zdravstvo na bojišču. Kjer se to-liko ljudi gnete na ozemljih, kjer ni različnih iz zdravstvenih ozirov nujno potrebnih naprav kakor v mestih, ka-kor se to godi v modernih vojnah, je vsakomur jasno, da treba na najstrožji način skrbeti za to, da se različni od-padki ter mrtva trupla ljudi in živali nemudoma in na najtemeljitejši način spravijo proč. To se zgodi na ta način, da se odpadki in druga nesnaga glo-boko pokopljejo ali pa se sežgo. Mrliči in mrtve živali se pokopavajo zelo globo-ko v apnene jame. Da se zlasti odvrne kolera, imajo v nemški armadi pred-pis, da se izkopljejo pol metra globoki

in 30 cm široki straniščni jarki v raz-dalji 1 in pol metra. — Poveljstvom, ki imajo skrbeti za red na bojišču, so dodeljeni sanitetni častniki, da se sna-ga pravilno in temeljito vzdržuje. Tudi poljska žandarmerija ima v prvi vrsti nadzirati izvrševanje zdravstveno-po-licijskih odredb, skrbeti za snažnost vodnjakov, studencev itd.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jože Gostinčar.
Tisk Katoliške Tiskarne.

Ali ste že pridobili „Naši Moči“ novega naročnika!

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!

iz Hawre v New-York

francoska prek-morska družba.

Veljavne vozne liste (šiferte) za francosko linijo iz Hawre v New-York in listke za povratek iz Amerike v staro domovino, po najnižji ceni

in brezplačna po-jasnila daje samo potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18 v hiši „Kmetске posojilnice“.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.

F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izber vezent, šipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, panov, predpasnikov, žepnih roboev, ovrat-nikov, zavratalo, volno, bombaža, su-kanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov
Avugust Drelse, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Priporoča se slavnemu
občinstvu in prečastiti du-
hovščini v naročila na
**Štedilna ognjišča
in peči**

preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih ce-
nah. Župniščem, samosta-
nom in šolam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

— 248 —

- posvetovati se in sklepati o pravih pomočniškega zbora in izrekanju mnenja o pravih odbora za združno posredovanje dela (§ 116., odstavek 2);
- posvetovati se in sklepati o določilih, ustanovljenih po § 114 b, o začetku in koncu vsakdanjega dela, glede odmorov med de-lom, kdaj in v kakih zneskih naj se izplačujejo pomožni delavci in glede roka za odpoved;
- posvetovati se in sklepati o tem, ali naj se v pravih uvedejo posebne naklade na pomočnike za zalogo stroškov, ki nasta-nejo vsled delovanja pomočniškega odbora in zbora.

O tem naj se sklepa z dvetretjinsko večino navzočih, ki imajo glasovalno pravico. Vsakočasno ustanovitev naklad mora odobriti obrtno oblastvo, kateremu je vsako leto tudi predložiti poročilo o letnem zboru, o redno izvršenih volitvah in zaključni račun, ki mora biti opremljen z rednimi pomagali in podpisan od načelnika in dveh odbornikov.

Pritožbe proti sklepom pomočniškega zbora je vložiti tekom 14 dni pri obrtnem oblastvu prve instance.

§ 120 c.

Volitve opravljajo pomočniki z glasovalno pravico tako, kakor je ustanovljeno v pravih, in v rokih, ki so enako določeni. Vsekakor morajo glasovnice oddati volilni upravičenci osebno v dotičnih vo-lilnih prostorih.

V pravih se sme določiti, da se morajo volitve po potrebi vršiti tudi v več volilnih prostorih istočasno; pri tem se volilni upravičenci odkazujejo po krajevni pripadnosti ali pa po abecednem redu.

Ugovore proti izvršenim volitvam je vložiti tekom 14 dni pri obrtnem oblastvu prve instance, ki potem o njih določa.

§ 120 d.

Odbor pomočniškega zbora (pomočniški odbor) oskrbuje tekoče stvari pomočniškega zbora, se posvetuje o razpravnih predmetih, glede katerih je sklepanje pridržano pomočniškemu zboru, in rešuje sploh vse posle, ki so mu zakonito ali pa v pravih odkazani, kolikor niso pridržani sklepanju pomočniškega zbora.

Odbor pomočniškega zbora ima pravico, predlagati želje, mne-nja in pritožbe v stvareh pomočnikov združni zvezi, kakor tudi oblastvom.

§ 120 e.

Vsak pomočniški zbor mora imeti pravila, katera urejajo v mejah temeljnih določil (§§ 120. do 120 d) področje načelnika in od-

— 245 —

Načelnik, ali kadar je on zadržan, njegov namestnik, zastopa združno na zunan, vodi in nadzoruje vse poslovanje in podpisuje vse odpravke.

Z združnimi pravi se lahko odkažejo načelniku še posebna opravila in posebne pravice.

Od združnega zbora sistemizovano pomožno osebje je pod disciplinarno oblastjo načelnika, ki je odgovoren za njegovo delo-vanje.

Pomožno osebje nastavlja in odpušča združno načelnstvo, vpoštevaje določila oziroma pogodbe, ki veljajo glede posameznih službenih razmer.

Za vodstvo pisarniških in opravljanje blagajniških poslov se smejo nastavljanj samo zaupanja vredne osebe s primerno splošno omiko in stvarno izkušnostjo.

§ 119 f.

Združni odbor naj sestoji iz števila članov in namestnikov, ki ga določijo pravila.

Odbornike in namestnike odbora voli združni zbor iz svoje srede tako, da se pri združnih, ki obsegajo različne obrte, primerno ozira na posamezne obrtne vrste. Volijo naj se po § 119 e.

Združni načelnik sklicuje združni odbor na sejo, ki se vrše pod njegovim predsedstvom.

Pravilom je pridržano določiti, v koliko se more pomočnikom pripustiti zastopstvo v združnem odboru.

§ 119 g.

V področje združnega načelnstva spadajo vse stvari, ki niso pridržane združnemu zboru, ali pa odkazane razsodiškemu odboru, oziroma organom združne bolniške blagajnice (§ 212) ali pa poseb-nim upraviteljem blagajnice za združne člane (§ 115 l).

Združno načelnstvo zlasti nadzoruje združne zavode za učne, delovne, podporne in gospodarske namene in poroča redno o njihovih razmerah združnemu zboru.

§ 119 h.

Zadrage, kojih okrožje je tako prostrano, da je občevanje s člani in pripadniki zelo težko, smejo po sklepu združnega zbora postaviti zaupnike, ki se volijo iz srede združnega zbora, da posre-dujejo pri tem občevanju, in pa da imajo v razvidnosti člane in pri-padnike, kar je naloga zadrage, in da opravljajo posamezne pover-jene jim posle, da zlasti najemajo vaje, sodelujejo pri sklepanju

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.
Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kaplje za želodec, izvršino, krepljeno in slast do
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kaplje zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posljalni prašek, proti oginjavanju otrok in proti po-
tenju nog, skatlica 50 v.
Ribe olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oči in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, skatila 60 v.
Tinktura za želodec, oživljajo in želodec krepljeno
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvršen pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih
voznih koles in šivalnih strojev
= za rodbino in obrt. =

Gričar & Mejač
Ljubljana, Prešernova ulica 9
priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.
Novosti v konfekciji za dame.

Pozor, slovenska delavska društva!
Kupujte svoje potrebščine pri znani
in priporočljivi domači manufakturni
trgovini
Janko Češnik
(Pri Češniku) **LJUBLJANA**
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri
najnovejše blago za ženska in moška
oblačila.
Postrežba poštena in zanesljiva.

Sladni čaj-zajtrk!
Kriji 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/2 kg. zavoj 90 vin.
Moči Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarnar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
karne Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse št. 109,
Josefstadtstrasse št. 26, Radetzkyplatz št. 4.
V Gradcu: Sackstrasse št. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo boljne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči tukaj navedenih tvrdk
Trnkóczyjevih, istokako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Svoji k svojim!
A. LUKIČ
Ljubljana, Pred Skofijo št. 19.
Konfekcijska trgovina
za dame, gospode, dečke in deklice
se najtopleje priporoča.

Peter Kozina & Ko.
Tovarna čevljev v Trzinu,
Gorenjsko.
Najmodernejša podjetje monarhijske.
Otvoril sem lastno prodajalno
Na drobno v Ljubljani Na debelo
Breg št. 20 (Cojzova hiša).

Varstvena znamka.

A. & E. SKABERNE, Mestni trg št. 10
Velika zaloga manufakturnega blaga, različno
sukno za moške obleke, volneno blago, kakor
ševljoti, popelin, deleni, itd. za ženske obleke. —
Perilno blago, cefirji, kambriki, batisti v bogati
izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kako-
vostih in širinah; potrebščine za krojače in šivilje.
Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za
postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti
v volnenih in svilenih robcih in šalih. Namizni
prti, servijeti in brisalke iz platna in damasta.
Priznana nizke cene!

Posebni oddelek za pletenine in perilo. Vse
vrste spodnje obleke za ženske in moške, kakor:
srajce, hlače, krila, bodisi iz šifona ali pa tudi
pletene iz volne ali bombaža. — Največja izbira
v nogavicah v vseh barvah kakor tudi v vseh
velikostih za otroke. — Predpasniki najnovej-
ših krojev iz pisanega blaga, šifona, listra in
klota. Stezniki ali moderci od najcenejših do naj-
finejših. Fini batistasti, platneni in šifonasti
žepni robci. — Zaloga gospega perja in puha.
Vedno sveže blago!

Najboljša, naisigurneja prilika za štedenje!
Ljudska Posojilnica
registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6
pritličje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo
sprejema hranilne vloge in vloge v
tekočem računu, za katere jamčijo
ne samo njeni zadružniki, temveč tudi
cela dežela Kranjska
in jih obrestuje po
4³/₄ 0/0
brez kakega odbitka, tako da sprejme vlož-
nik od vsakih vloženih 100 kron čistih
obresti 4.75 kron na leto. Stanje vlog je
bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov
kron. Za nalaganje po pošti so poštnohra-
nilnične položnice brezplačno na razpolago.
Načelstvo.

učnih pogodb in potrjujejo delavska izpričevala. Zaupniki so osebno odgovorni za vestno izvrševanje poverjenih jim poslov.

Zadružno načelnštvo in zaupniki imajo od časa do časa skupne seje, v katerih poročajo zaupniki o zadružnih stvareh za odkazano jim okrožje.

Natančnejša določila o volitvi, poslovni dobi in področju zaupnikov so obsežena v zadružnih pravilih.

Izvoljene zaupnike je naznaniti obrtnemu oblastvu in zadruga mora tudi skrbeti, da se vsakokrat primerno objavi, da so se nastavili zaupniki.

§ 119 l.

Zadružno načelnštvo in pomočniški odbor se moreta sestati na predlog z ene ali druge strani v skupno posvetovanje o posebno važnih stvareh skupnega interesa.

Določbe §§ 119 c — 119 f odredjajo natančnejše, kako bodi sestavljeno zadružno načelnštvo, kakšne pravice da naj ima, koliko časa traja njegova poslovna doba in kdo sme voliti člane v odbor. O načinu volitve (ustmeno, po listkih) ni v zakonu ničesar določenega, kakor tudi ni povedano, če mora izvoljenec volitev sprejeti, ali pod kakšnimi pogoji bi jo smel odkloniti. Zato je treba to določiti v pravilih.

Pomočniški zbor.

§ 120.

Pomočniki naj se uredijo kot pomočniški zbor ter kot zbor izvolijo načelnika, njegovega namestnika in pa v pravilih določeno število odbornikov in nadomestnikov izmed sebe, vselej na tri leta.

Izvoljenega načelnika in njegovega namestnika je naznaniti obrtnemu oblastvu in pa zadružnemu načelnštvu. Obrtno oblastvo more volitev proglasiti za neveljavno le tedaj, ako se je izvršila protizakonito ali ako je izvoljencu zakonito odvzeta pravica, biti izvoljen (§ 118.); v tem primeru naj se pa takoj odredi nova volitev.

Pomočniški zbor sestoji iz vseh glasujočih pomočnikov v eno zadrugo združenih obrtnikov.

Pomočniki, ki so brez dela manj nego šest tednov, se smejo še nadalje udeleževati pomočniškega zbora in opravljati poverjene jim posle. V pravilih se sme ta doba podaljšati do šest mesecev.

Pri pomočniških zbora, katerim pripada več nego 500 članov z glasovalno pravico, se lahko v pravilih določi, da na podlagi kvalifikovanega sklepa pomočniškega zbora sestojaj pomočniški zbor, ako ne izvršuje volitev, temveč se posvetuje o drugih predmetih, iz

odposlancev. Pri tem naj se s primernimi volilnimi redi zagotovi manjšinam zastopstvo.

Natančnejša določila o številu odposlancev in njihovi volitvi so obsežena v pravilih (§ 120 e).

Število odposlancev mora znašati najmanj pet odstotkov za drugi pripadajočih pomočnikov in mora biti najmanj trikrat toliko, kakor število članov pomočniškega odbora.

Zadružnemu načelnštvu pristoji, pošiljati v pomočniški zbor dva do šest odbornikov, ki se ga smejo udeleževati s posvetovalnim glasom.

§ 120 a.

Pomočniški zbor skliče prvič obrtno oblastvo, pozneje pa zadružni načelnik, in sicer najmanj enkrat na leto, ako se še poleg tega pokaže potreba, pa le potem, ko je privolilo zadružno načelnštvo.

Ako zadružno načelnštvo ne privoli, da bi se sklical pomočniški zbor, sme načelnik pomočniškega zbora pri obrtnem oblastvu zahtevati, da odloči o tem, ali se je privoljenje opravičeno odbilo.

V primerih, v katerih pomočniški zbor zalaga stroške za sklicavanje in zborovanje iz posebnih naklad za pomočnike (§ 120 b, lit. f), ni potreba v odstavku 1 določene privolitve zadružnega načelnštva.

Ako mesto načelnika in njegovega namestnika ni zasedeno, sklicuje pomočnike za njiju volitev obrtno oblastvo, ki tudi lahko poveri zadružnemu načelniku razpis in izvršitev volitev.

Vselej, kadar se skliče pomočniški zbor, je to pravočasno naznaniti obenem z dnevnim redom zadružnemu načelnštvu in obrtnemu oblastvu, katero lahko odpošlje oblastvenega komisarja, ki naj nadzoruje, da se bo zakonito postopalo.

Glede sklepčnosti pomočniškega zbora se porablja zmislu primerno določila § 119 a.

Področje pomočniškega zbora.

§ 120 b.

V področje pomočniškega zbora (§ 120.) spada:

- Poganjati se za korist v zadrugo spadajočih pomočnikov ter pretresovati in sklepati o njih, kolikor spada njih pospeševanje k namenom zadruge (§ 114.);
- voliti načelnika, njegovega namestnika, člane pomočniškega odbora in njihove namestnike;
- voliti člane razsodiškega odbora (§ 122.), načelnštva, nadzorovalnega odbora in eventualno odposlance izmed pomočnikov za občni zbor bolniške blagajnice (§§ 121 c, 121 d in 121 f); in pa člane odbora za zadružno posredovanje dela (§ 116.);